

M. A. CASTRÉNIN SEURAN JA SUKUKANSAOHJELMAN TOIMINTAKERTOMUS 2012

YLEISTÄ

M. A. Castrénin seura luo yhteyksiä ja edistää vuorovaikutusta suomalaisten ja Venäjällä asuvien suomen sukukieliä eli uralilaisia kieliä puhuvien kansojen kanssa, tekee tunnetuksi näiden kansojen kulttuuria Suomessa ja muualla maailmassa sekä tukee niiden kulttuuripyrkimyksiä ja oman kielen käyttöä ja kehittämistä nykyaikaisen viestinnän välineeksi.

M. A. Castrénin seura on toiminut Mariankatu 7 A:ssa sijaitsevassa Alfred Kordelinin säätiön omistamassa, Tieteellisten seurain valtuuskunnalta yhdessä Suomalais-Ugrilaisen Seuran kanssa vuokratussa tilassa.

Vuonna 2012 seuran toimintaan vaikutti keskeisesti sukukansaohjelman uudistusprosessi. Seura vastasi lisäksi sukukansaohjelman hallinnoimisesta ja toteutuksesta: määrärahojen myöntämisestä, maksuliikenteestä, seurannasta ja tilityksestä opetus- ja kulttuuriministeriön alaisten laitosten määrärahoja lukuun ottamatta.

HALLITUS

Seuran hallitukseen ovat kuuluneet vuonna 2012 seuraavat jäsenet: kirjastonhoitaja Maire Aho, osastosihteeri Merja Aho (Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskus FILI), tohtorikoulutettava Elina Ahola 26.4.2012 lähtien (Turun yliopisto), toiminnanjohtaja Anne Helttunen (Äidinkielen opettajain liitto), FM Paula Kokkonen, professori emeritus Heikki Laitinen 26.4.2012 saakka (Sibelius-Akatemia), lehtori Anna-Kaisa Liedes 26.4.2012 lähtien (Sibelius-Akatemia), dosentti Ildikó Lehtinen (Museovirasto), toimittaja Kirsikka Moring, professori Sirkka Saarinen 26.4.2012 saakka (Turun yliopisto) ja kirjailija Jouni Tossavainen. Ildikó Lehtinen on toiminut hallituksen puheenjohtajana sekä Sirkka Saarinen ja Anne Helttunen varapuheenjohtajina. Hallitus on kokoonnutun vuoden 2012 aikana yhdeksän kertaa. Hallituksen jäsenille on maksettu kokouspalkkiona 35 euroa ja puheenjohtajalle 100 euroa kokoukselta.

Seuran palveluksessa ovat olleet kokopäivätoimisina toiminnanjohtaja, FM Marja Lappalainen ja projektisihteeri, FM Tarmo Hakkarainen. Seuran taloutta on hoitanut kirjanpitäjä KLT Leena Kähkönen (Tilitoimisto Leena Kähkönen Oy). Marja Lappalainen on toiminut myös hallituksen sihteerinä.

JÄSENET

Seuraan on vuoden 2012 aikana liittynyt 12 uutta jäsentä. Seurassa oli vuoden lopussa 432 jäsentä, joista yhteisöjäseniä oli 9, ainaisjäseniä 108 ja ulkomaisia jäseniä 99. Vuosikokouksessa jäsenmaksuiksi päätettiin varsinaisilta jäseniltä 15 euroa, opiskelijoilta 6 euroa, yhteisöjäseniltä 100 euroa, ainaisjäseniltä 100 euroa ja ainaisyhteisöjäseniltä 1.000 euroa.

Keväällä 2013 järjestettävän kulttuurimatkan suunnittelu aloitettiin syksyllä. Tällä kertaa matka suuntautuu Matias Aleksanteri Castrénin saappaiden jäljille pohjoiseen Hanti-Mansiaan Belojarskiin ja Kazymiin. Hantin kieltä – monien muiden ohella – Castrén tutki viimeiseksi jääneellä matkallaan vv. 1845-1849, ja matkan jälkeen hän sai ensimmäisenä painokuntoon juuri hantin kieliopin sanastoliitteineen. Kulttuurimatka kuuluu Castrénin 200-vuotisjuhlavuoden tapahtumasarjaan.

SUKUKANSAOHJELMA

Toteutuksen lähtökohdat

Toimenpideohjelmaa Venäjän suomensukuisten kansojen ja niiden kulttuurien tukemiseksi on toteutettu vuodesta 1994 lähtien. Kertomusvuonna sukukansaohjelmaan kohdistui 16 %:n määrärahojen leikkaus. Käytettävissä oli 323.300 euroa. Suomen hallituksen Venäjä-toimintaohjelman (Valtioneuvoston periaatepäätös 16.4.2009) linjausten mukaisesti sukukansaohjelma tukee Venäjän suomalais-ugrilaisien kansojen pyrkimyksiä kielten ja kulttuurien elinvoimaisuuden säilyttämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut sukukansaohjelman määrärahan hallinnon M. A. Castrénin seuran tehtäväksi. Ohjelman toteutuksen suuntaviivoista on päättänyt M. A. Castrénin seuran ja ministeriön kokoama neuvottelukunta. Neuvottelukunnan puheenjohtajana on toiminut valtios. tri Seppo Lallukka ja varapuheenjohtajana professori Sirkka Saarinen (Turun yliopisto). Muina jäseninä ovat olleet professori Riho Grünthal (Helsingin yliopisto), pääsihteeri Merja Hannus (Suomi-Venäjä-Seura), arkistonjohtaja Lauri Harvilahti (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura), toimitusjohtaja Vesa Niinikangas (Oy Enostone Ltd), kustannustoimittaja ja suomentaja Vappu Orlov (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto), tutkijatohtori Jukka Pietiläinen (Aleksanteri-instituutti), mvs. professori Janne Saarikivi (Helsingin yliopisto), tutkija Suvi Salmenniemi (Helsingin yliopisto), kansanedustaja Anni Sinnemäki (Eduskunta / Suomalais-ugrilainen ystävyysryhmä) ja pääsihteeri Marjut Vehkanen (Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO, Ulkomaisten yliopistojen Suomen kielen ja kulttuurin opintojen asiantuntijaryhmä UKAN). Neuvottelukunnan sihteeri on projektisihteeri Tarmo Hakkarainen.

Neuvottelukunta on kokoontunut vuoden 2012 aikana neljä kertaa. Neuvottelukunnan jäsenille on maksettu kokouspalkkiona 35 euroa ja puheenjohtajalle 100 euroa kokoukselta.

Sukukansaohjelman neuvottelukunta on antanut lausuntoja valittaessa Suomeen saapuvia stipendiaatteja sekä käsiteltäessä Suomesta ja Venäjältä tulleita tuettaviksi ehdotettuja järjestöjen hankkeita. Neuvottelukunta on antanut asiantuntija-apua toimialansa kysymyksissä.

Suomalaiset yhteisöt ovat hakeneet avustuksia suoraan sukukansaohjelman neuvottelukunnalta (<http://www.helsinki.fi/jarj/macastren/tiedotteet/avustukset.html>).

Toimintaympäristö

Ohjelmasta tuettiin kertomusvuonna Suomessa ja Venäjällä annettua koulutusta, julkaisutoimintaa ja erilaisia kulttuuritapahtumia. Painopistealueita ovat olleet humanistinen jatko-opiskelu Suomessa, media- ja kirjoittajakoulutus ja internetissä kansallisilla kielillä julkaiseminen. Erityisesti on painotettu nuorille suunnattuja hankkeita. Useat hankkeet ovat saaneet myös laajalti julkisuutta paikallisissa tiedotusvälineissä. Alueilta saadun palautteen mukaan sukukansaohjelma on toiminut monille kulttuuritoimijoille myös merkittävänä moraalisenä kannustimena.

Yhteistyökumppaneita Venäjällä ovat kansalliset kulttuurikeskukset, järjestöt, paikallisviranomaiset, oppi- ja tutkimuslaitokset, kirjastot, museot, kustantamot ja joukkoviestimet. M. A. Castrénin seuran yhteyshenkilöt kohdealueilla ja CIMOn lähettämät kieliassistentit ovat myös avustaneet hankkeiden toteuttamisessa.

Kertomusvuonna jatkettiin Venäjän aluekehitysministeriön (AKM) ja OKM:n välisiä neuvotteluja sukukansaohjelman sisällöstä ja suuntaviivoista. OKM:ssä järjestettiin 30.1.2012 sukukansaohjel-

man hankkeisiin liittyvä Suomen osapuolen suunnittelukokous, jossa käsiteltiin konseptiota *Suomalais-ugrilaisen yhteistyön suuntaviivoja*. Siihen oli luonnosteltu hankkeiden otsikot, sisällölliset pääpiirteet, toimijat Venäjällä ja Suomessa, rahoituslaskelmat sekä Suomi-Venäjä-Seuran kansalaisjärjestöjen koulutushankkeen jatkoaikeita.

29.2.2012 Venäjän aluekehitysministeriössä järjestettiin kokous, johon osallistuivat AKM:n ja Etnokulttuuri-, uskontoasian, maahanmuuton ja opetuspolitiikan keskuksen edustajat ja Suomen puolelta Maija Lummpuro, Merja Hannus ja Ildikó Lehtinen. Tässä tapaamisessa keskusteltiin sukukansaohjelman sisällöstä ja konseptiosta Suomalais-ugrilaisen yhteistyön suuntaviivoiksi. Tapaamisen päätteeksi AKM lupasi toimittaa muistion keskusteluista ja ehdotuksiaan yhteistyöhankkeiksi. Niitä ei ole kuitenkaan saatu. Vailla valaistusta ovat myös venäläisen rahoituksen toteutumismahdollisuudet.

OKM:n jäädytettyä tuntuvan osan sukukansaohjelman vuoden 2012 erityisavustuksesta ja ohjelman toteutuksen pysähdettyä, M. A. Castrénin seura ja sukukansaohjelman neuvottelukunta lähettivät toukokuussa 2012 kulttuuriministeri Paavo Arhinmäelle kirjeen. Siinä tiedusteltiin OKM:n näkemystä sukukansaohjelman tulevaisuudesta ja sisällöstä muuttuvassa toimintaympäristössä Venäjällä ja Suomessa. Kirjeeseen ei kertomusvuoden loppuun mennessä saatu vastausta. Valtiosihteeri Jarmo Linden (OKM) järjesti 16.10.2012 aiheesta keskustelun, johon osallistuivat Seppo Lallukka, Ildikó Lehtinen ja Marja Lappalainen. Keskustelussa käsiteltiin kirjeessä mainittuja toimintaympäristöjen muutoksia ja niiden mahdollisia vaikutuksia sukukansayhteistyöhön. OKM:n myöntöpäätös jäädytettynä olleesta erityisavustuksesta saatiin lokakuun lopulla 2012.

Yllä esitetyistä syistä johtuen ohjelman toimintaympäristö oli kertomusvuonna poikkeuksellinen ja sukukansaohjelman neuvottelukunnan kannalta myös turhauttava, koska monia hanke-ehdotuksia ei voitu käsitellä normaalissa järjestyksessä.

Joulukuun alussa 2012 OKM julisti suomalaisten toimijoiden haettavaksi avustuksia Suomen ja Venäjän välistä suomalais-ugrilaista kulttuuriyhteistyötä edistäviin yhteistyöhankkeisiin (http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/Avustus_suomalais-ugrilaiseen_kulttuuriyhteistyoeheen_Venaejaen_kanssa?lang=fi). Avustukset on tarkoitettu Venäjän kanssa suomensukuisten kielten ja kulttuurien parissa yhteistyötä tekeville järjestöille ja yhteisöille. Ensimmäinen hakuaika päättyy 18.1.2013 ja toinen hakuaika 15.4.2013. Hakemukset osoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriölle, joka käsittelee ne. Hakuilmoituksen mukaan toiminta perustuu vastavuoroiseen kumppanuuteen ja hankeyhteistyöhön seuraavilla painopistealueilla:

- 1) suomalais-ugrilaisten kansojen kulttuurien ylläpito ja kehittäminen monikulttuurisessa yhteiskunnassa
- 2) suomalais-ugrilaisten kansojen kielten ylläpito ja kehittäminen
- 3) kansalaisjärjestöjen tekemän suomalais-ugrilaisen kulttuurialan yhteistyön kehittäminen

Ministeriön toimeenpaneman järjestelyn myötä sukukansaohjelman toteutus sen vuoteen 2012 jatkuneessa muodossa päättyi. Sukukansaohjelman neuvottelukunnan vuosien 2010–2012 kokoonpanon toimikauden päätyttyä 31.12.2012 uutta neuvottelukuntaa ei enää perusteta, sen sijaan asian- tuntijaryhmiä saatetaan kutsua koolle saatujen hakemusten mukaan.

Jatkokoulutus ja tutkimusyhteistyö sekä suomen kielen opetus Venäjällä

Stipendiaattitoimintaa hallinnoi CIMO, jolle ohjelman neuvottelukunta antoi lausuntoja apurahan saajia valittaessa. Vuonna 2012 Helsingin ja Turun yliopistoihin kutsuttiin yhteensä 8 jatko-

opiskelijaa ja tutkijaa Karjalasta, Komista, Mordvasta, Udmurtiasta. Opintojen ja tutkimuksen ohella monet stipendiaateista ovat toimineet eräänlaisina kotialueidensa kulttuurilähettiläinä sekä kiellensä informantteina ja opettajina.

UKAN lähetti vuonna 2012 Mordvan ja Udmurtian yliopistoihin suomen kielen kieliassistentit. Kesällä 2012 UKAN järjesti yhteistyössä Marin tasavallan valtionyliopiston kanssa suomen kielen ja kulttuurin kesäkurssin Joškar-Olassa. Siihen osallistui yhteensä 24 opiskelijaa Komista, Marista, Mordvasta ja Udmurtiasta. Suomen kielen kielitaidon kohottamisen lisäksi kurssilaiset ovat tutustuneet toistensa kieliin ja kulttuureihin, ja siten kurssit ovat laajentaneet verkostoitumista opiskelijoiden kesken.

Museo- ja kirjastoalan yhteistyö ja tietopalvelu

Museovirasto on vuodesta 1994 luonut yhteyksiä Venäjän suomalais-ugrilaisten alueiden museoihin. Yhteistyön tuloksena on luotu toimiva museoverkosto. Museovirasto korostaa suomalais-ugrilaisten kansojen kulttuuriperinnön merkitystä valtaväestön kulttuurin rinnalla. Kertomusvuonna Kulttuurien museo ja Marin kansallismuseo järjestivät helmikuussa 2012 museopäivän museon perustajan Timofei Jevsevjevin 125-vuotisjuhlan kunniaksi. Tilaisuudessa järjestettiin Komin ja Udmurtian kansallismuseoiden sekä Mordvan taidemuseon ja Mordvan kotiseutumuseon että Kulttuurien museoiden edustajien tapaaminen yhteistyöhankkeiden käynnistämiseksi. Kulttuurien museo järjesti syksyllä 2012 tapahtuman, johon kutsuttiin käsityön taitajia Marista, Udmurtiasta, Mordvasta ja Hanti-Mansiasta. Sen tarkoituksena oli kiinnittää huomiota näiden kansojen käsityöperinteeseen ja tarjota samalla suomalaisia ratkaisumalleja käsityötaiteen soveltamisesta nykykäytäntöön.

Kirjastoalan yhteistyöstä vastasivat Helsingin yliopiston Keskustakampuksen kirjasto, Kotimaisen kielten tutkimuskeskuksen kirjasto, Museoviraston kirjasto ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjasto. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin kirjasto koordinoi yhteistyötä ja vastasi maksuliikenteestä sekä kirjanpidosta.

Elokuussa 2012 järjestettiin kansainvälinen kirjastoalan IFLA-konferenssi. Kirjastotyöryhmä kutsui tähän konferenssiin Karjalan, Komin, Marin, Mordvan, Udmurtian ja Permin Komin kansalliskirjastojen edustajia. Tämän lisäksi kirjastojen edustajat osallistuivat Koneen säätiön järjestämään verkostoitumistilaisuuteen. Sen aiheena oli *Suomalais-ugrilaiset aineistot Venäjän kirjastoissa ja Koneen säätiön kieliohjelma*. Tilaisuudessa esiteltiin säätiön kieliohjelmaa sekä siihen liittyvää Suomen kansalliskirjaston digitointihanketta. Kirjastojen edustajat esittelivät kirjastojensa suomalais-ugrilaista kieliaineistoa sekä hankkeita, joita on aiemmin toteutettu sukukansaohjelmasta. Tavoitteena oli lisätä kirjastojen yhteistyötä ja edistää kirjastojen välistä verkostoitumista.

Museo- ja kirjastoalan yhteistyöhankkeet toteutettiin vuoden 2011 sukukansaohjelman määrärahalta.

Kansalaisjärjestökoulutus

Kertomusvuonna sukukansaohjelmasta rahoitettiin Suomi-Venäjä-Seuran koordinoimaa kansalaisjärjestökoulutushanketta.

M. A. Castrénin seuran musiikkipalkinto

Kertomusvuonna M. A. Castrénin seura julisti haettavaksi sukukansaohjelman varoista musiikkipalkinnon. Se on tarkoitettu huomionosoitukseksi ja kannustukseksi Venäjän Federaation alueella työskenteleville alle 35-vuotiaille etnopolymusiikin harjoittajille, jotka puhuvat äidinkielenään jotta-kin Venäjän suomalais-ugrialaista kieltä, käyttävät sitä työssään ja siten edistävät äidinkieltä käyttä- ja kehittämistä nykymusiikissa. Palkinnot jaetaan keväällä 2013.

Kulttuurivaihto

Venäjän suomalais-ugrialaisten kansojen kulttuurien tunnettuutta Suomessa edistettiin tukemalla seuraavia hankkeita:

- Patrik Ikäläinen ja työryhmä LEMPO kutsuu udmurtilaisen *Ekton korka* -yhtyeen järjestää kansanmusiikin ja tanssin juhlaan Kouvolaan;
- Etnia ry kutsui dokumentaristi Olga Kornienkon Etnia-filmifestivaaleille, jossa hän esitteli metsänenetseistä ja poromiestaitojen elvyttämisestä Jamalin niemimaalla kertovista uusista dokumenteista;
- Sukukansojen ystävät ry järjesti Finno-Ugric Design Day -tapahtuman 20.10.2012;
- Suomi-Venäjä-Seura järjesti karjalankielisen Sisilisko-teatterin ja udmurtilaisen Silent Woo Goore rock-yhtyeen kiertumatkat Suomessa marraskuussa 2012;
- 21.-31.10.2012 Saranskissa pidetyssä suomalais-ugrialaisten teatterin Šumbrat Mayatul -festivaalilla Suomea edusti Teatteriyhdistys RUSKAensemble, joka esitti Ari-Pekka Lahden sovituksen ja ohjauksen Jeremei Aipinin sukukronikasta *Viimeinen aamutähti*. Esitys herätti festivaalilla paljon keskustelua aihepiirinsä ja eppisesti puhdistetun toteuttamistapansa vuoksi. Esityksen näyttelijät Jarkko Lahti ja etnomusikologi Tuomas Rounakari palkittiin festivaalin parhaina mies-tulkitsijoina. Festivaalin parhaaksi esitykseksi valittiin Hanti-Mansian hienosti muotonsa kantava, balladinomainen näytelmä Musta laulu, joka valitettavasti oli myös ainoa ei-kansallisella kielellä näytelty esitys. Festivaalin juryssä työskenteli Kirsikka Moring.

Suomalais-ugrialaisten kansojen konsultaatiokomitean Suomen-jäsenmaksu

Suomi-Venäjä-Seura jatkaa konsultaatiokomitean toimistona vuonna 2016 Lahdessa järjestettävään Suomalais-ugrialaisten kansojen VII maailmankongressiin saakka. Sukukansaohjelman varoista on maksettu Suomalais-ugrialaisten kansojen konsultaatiokomitean Suomen-jäsenmaksu.

Sukukansaohjelman vuoden 2012 erityisavustushankkeet on lueteltu liitteessä.

KIELIKUMMIHANKE

Seura käynnisti vuonna 2007 ns. kielikummitoiminnan Morkin piirissä Marin tasavallassa sijaitsevan Šorunzan keskikoulun ja Kortkerösin piirissä Komin tasavallassa sijaitsevan Bolšelugin keskikoulun kanssa. Saaduilla kummimaksuilla (à 10 e) molempien koulujen yhden luokan oppilaille ja sen opettajalle tilattiin omakielisiä lehtiä: marinkielistä Ketše-lastenlehteä ja kominkielistä Bi kin' -lastenlehteä. Useana vuonna myös luokkien tekemiä luokkaretkiä on voitu avustaa. Tarkoitus on tukea samoja luokkia yhtäjaksoisesti koko koulunkäynnin ajan. Kielikummeja – sekä henkilö- että yhteisöjäseniä niin Suomesta kuin ulkomailta – oli yhteensä 75.

MUITA TAPAHTUMIA

Vuosikokous pidettiin 26.4.2012 Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa. Kokouksen jälkeen julkistettiin seuran yhdessä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kanssa Kordelinin säätiön rahoituksella julkaisema Volgan mutkasta Siperiaan -teos. Vuosikokous kannatti nuorten aktivoimista seuran työhön. Sukukansojen ystävät ry:n, joka on Suomalais-ugrilaisten kansojen nuorten liiton MAFUNin Suomen osasto, ja Helsingin yliopiston sukukansavaliokunnan edustajia onkin osallistunut kutsuttuina asiantuntijoina hallituksen kokouksiin. Vuosikokous myös ilmaisi huolestuneisuutensa seuran keskeytyksissä olleesta erityismäärärahasta ja antoi tukensa seuran pyrkimyksille selvittää tilannetta ja etsiä ratkaisuja jatkaa tuloksellista ja arvokasta työtään.

Seura esittäytyi Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMOn ulkomaanlehtoripäivillä 7.–9.8.2012 Helsingissä. Esittelypöytä keräsi ympärilleen niin vanhoja tuttuja kuin vasta kansainvälistä uraa aloittelevia kieliassistentteja ja lehtoreita suuntaamassa kohti Venäjää.

Seuran ovet ovat olleet avoinna yhteistyökumppaneille ja sen tiloissa on vuoden mittaan järjestetty mitä moninaisempia suomalais-ugrilaisia kulttuuritapahtumia ja kohtaamisia. Seuran ensimmäisen puheenjohtajan, kirjailija Leena Laulajaisen marilaisia käänösnovelleja sisältävä kirja Valkoinen aurinko julkaistiin seurassa 13.9.2012. Novellien raakakäännökset on tehnyt marilainen kirjallisuudentutkija Sonja Tšesnokova. Novellikokoelma sisältää myös marilaisen novellikirjallisuuden esittelyn vuodesta 1920 vuoteen 2010. Kirja on kunnianosoitus Marin kansalle, jolle marinkielisen kirjallisuuden olemassaolo on jo sinänsä voimannäyte.

Sukukansapäivää vietettiin 20.10.2012 suomalais-ugrilaisen maailmanmusiikin iltatapahtumassa *Ugrit lavalla*. Ravintola Villiin Wäinöön (Helsinki) kokoontui runsas joukko kuuntelemaan pohjoissaameksi räppäävää Ailu Valletta ja yllätysesintyjä Amocia, jolloin samalla lavalla kuultiin historiallisesti myös inarinsaameräppiä. Illan muut esiintyjät olivat kotimaisen Juulia Salosen lisäksi Aapo Ilves (Viro), Svetlana Rutškina (Udmurtia) ja duo Santtu Karhu – Fedja Astašov (Karjala). Savukeidas Kustantamo ja Ville Hytönen julkisti Ville Ropposen esseekokoelman *Uralilainen ikkuna* ja Santtu Karhun runokirjan *Hyvästit Karjala, Terveh Petroskoi*. Illan toinen yllätysesintyjä oli suomentaja ja nyt myös runoilija Hannu Oittinen, joka esitteli niin ikään tuoreen kirjansa *Assamalla Asemalla. Viron haikuja*. Illan juonsi Anna-Kaisa Liedes. Sukukansapäivää koordinoitiin yhdessä Sukukansojen ystävät ry:n ja Kulttuurien museon kanssa, jotka järjestivät sukukansapäivänä suomalais-ugrilaisen design-päivän seminaarin ja käsityöpajan.

VIERAILUJA JA MUITA KONTAKTEJA

Ildikó Lehtinen osallistui 30.1.–4.2.2012 Marissa pidettyyn museoalan Jevsevjev-seminaariin.

29.2.2012 Moskovassa pidettiin Venäjän Federaation aluekehitysministeriössä tapaaminen, johon osallistui Ildikó Lehtinen. Tapaamisessa käytiin keskustelua yhteistyöstä suomalais-ugrilaisella alalla.

Kolmikantatapaaminen Unkari–Viro–Suomi järjestettiin 18.3.2012 Tallinnassa Viron heimo-ohjelman neuvottelukunnan kutsusta. Tapaamiseen osallistuivat Ildikó Lehtinen, Seppo Lallukka, Tarmo Hakkarainen ja Marja Lappalainen.

Ildikó Lehtinen osallistui 18.–20.4.2012 Udmurtiassa pidettyyn Suomalais-ugrilaisten kansojen konsultaatiokomitean kokoukseen, jossa valmisteltiin tulevaa *VI suomalais-ugrilaisten kansojen maailmankongressia*.

25.5.2012 Marja Lappalainen osallistui Koneen säätiön seminaariin ja verkostoitumistilaisuuteen, jonka aiheena oli talkoistaminen ja kansalaistiede kielentutkimuksessa. Koneen säätiön kieliohjelman yksi tavoitteista on avoimuuden ja vuorovaikutuksen kulttuurin edistäminen tieteen tekemisessä ja tutkimustiedon palauttaminen kieliyhteisölle. Tilaisuudessa kartoitettiin ja suunniteltiin kieliohjelmaan soveltuvia hankekokonaisuuksia.

15.8.2012 Koneen säätiö järjesti kansainvälinen kirjastoalan IFLA-konferenssin yhteydessä verkostoitumistilaisuuden, jonka aiheena oli *Suomalais-ugrilaiset aineistot Venäjän kirjastoissa ja Koneen säätiön kieliohjelma*. Seuran hallituksen ja sukukansaohjelman neuvottelukunnan jäsenet olivat kutsuttuina tilaisuuteen yhdessä konferenssiin osallistuneiden Karjalan, Komin, Marin, Mordvan, Udmurtian ja Permin Komin kansalliskirjastojen edustajien kanssa. Tilaisuuden jälkeen seura sai useita hanke-ehdotuksia liittyen suomalais-ugrilaiden kirjastojen välisiin yhteistyöhankkeisiin, joista suuri osa pohjautuu sukukansaohjelman vuonna 1994 alkaneeseen kirjastoyhteistyöhön.

5.–9.9.2012 järjestettiin Unkarissa *VI suomalais-ugrilaiden kansojen maailmankongressi Kieli ja kansa*, johon osallistui Ildikó Lehtinen ja seuran ulkopuolisen rahoituksen turvin hallituksen jäsenistä Anne Helttunen ja Jouni Tossavainen sekä sukukansaohjelman neuvottelukunnasta Seppo Lallukka, Riho Grünthal, Merja Hannus, Janne Saarikivi ja Sirkka Saarinen. Kongressissa M. A. Castrénin seura ojensi konsultaatiokomitean Suomen edustuksen jäsenyyden Sukukansojen ystävät ry:lle.

26.9.2012 Marja Lappalainen esitelmöi seuran toiminnasta Tallinnassa pidetyssä Nuori Karjala -järjestön koordinoimassa koulutustapahtumassa *International Youth Project: Civil Diplomacy Training Programme*. Koulutettavana oli joukko suomalais-ugrilaisia diplomaattuuralle suuntautuvia nuoria.

Seura on osallistunut useiden työryhmien ja toimikuntien työskentelyyn: Suomi–Venäjä-Seuran sukukansatyöryhmään ja VI suomalais-ugrilaiden kansojen maailmankongressia valmistelevan Suomen-toimikuntaan (Ildikó Lehtinen, Seppo Lallukka, Tarmo Hakkarainen, Marja Lappalainen), Suomen Kulttuurirahaston työryhmään (Ildikó Lehtinen, Seppo Lallukka, Marja Lappalainen), Suomalais-ugrilaiden kansojen konsultaatiokomiteaan (Ildikó Lehtinen), koulujen Unkari- viikon suunnitteluryhmään (Marja Lappalainen) ja Ekla-säätiön hallitukseen (Marja Lappalainen). Seura on toiminut asiantuntijana ja kontaktien välittäjänä suunniteltaessa useita Suomessa ja Venäjällä järjestettyjä suomalais-ugrilaisiin kansoihin liittyviä tapahtumia, esim. kesän kulttuuritapahtumia.

Kotimaisten lähiseurojen, kirjastojen, tutkimuskeskusten ja yliopistojen kanssa on toimittu niin ikään tiiviissä yhteistyössä. Seurassa on vierailut eri alojen opiskelijajärjestöjen edustajia mm. Helsingin yliopiston sukukansavaliokunnasta ja sosiaali- ja kulttuuriantropologien opiskelijoiden Mana ry:stä.

Seuraa on muistettu kuluneena vuonna arvokkain lahjoituksin. Presidentti Tarja Halonen lahjoitti seuralle mordvalaisen naisenpuvun, joka sijoitettiin Museoviraston suomalais-ugrilaisiin kokoelmiin asianmukaiseen säilytykseen ja hoitoon. Tammi Kustannukselta saatiin lahjoituksena ja inkeriläisten keskuuteen lähetettäväksi seuraavat Leena Laulajaisen kirjat: *Keinu meren yllä* (285 kpl) ja *Tulen ja jään saari* (550 kpl).

Seura on ollut yhteistyössä useiden virolaisten, unkarilaisten ja Venäjän alueella toimivien yhteisöjen, järjestöjen ja seurojen kanssa ja laajentanut näin entisestään suomalais-ugrilaista verkostoaan. Virolaisen Fenno-Ugria-säätiön johdolla valmisteltu yhteishanke, suomalais-ugrilaisien kansojen verkkotietopaketti, johon saatiin avustus Pohjoismaiden ministerineuvoston Nordplus Aikuiskoulutus -ohjelmasta, saatiin päätökseen vuonna 2012. Sukukansojen piiristä seuraa on lähestytty mitä erilaisimmin toivein, joihin on pyritty vastaamaan kohtuullisessa ajassa.

TIEDOTUS

Vuoden aikana on ilmestynyt kolme jäsentiedotetta, joista yksi oli kaksoisnumero. Seuran uudistetut kotisivut (www.helsinki.fi/jarj/macastren) ja sähköpostitiedotuslista, johon kuuluu yli 200 osoitetta, ovat välittäneet tietoa suomalais-ugrilaisen maailman ajankohtaisista uutisista ja tapahtumista. Suomalais-ugrilaisia kansoja esittelevä seuran verkkotietopaketti www.ugri.net on toiminut sekä oppimateriaalina peruskouluille ja lukioille että tietolähteenä kaikille muille suomalais-ugrilaisista kansoista ja kulttuureista kiinnostuneille. Uudeksi tiedotuskanavaksi perustettiin kuluneena vuonna Facebook-osoite (<http://www.facebook.com/pages/M-A-Castrénin-seura-MAC/359271510768228>).

Seura on lainannut kiertonäyttelyitään ja muuta materiaalia sekä kouluihin, yliopistoihin että yksityisille henkilöille. Seuralla on ollut ainutlaatuinen mahdollisuus saada kirjakokoelmiinsa myöntämänsä julkaisutuen ansiosta suomalais-ugrilaisilla kielillä julkaistua kirjallisuutta, jollaista ei muualla Suomen kirjastoissa ole. Myös audiovisuaalinen aineisto päivittyy jatkuvasti.

Toimisto on palvellut jäsenistöä, viranomaisia, tiedotusvälineitä, kouluja ym. tahoja materiaalinhankinnassa, vierailujen järjestämisessä ja tiedonvälityksessä sekä antanut asiantuntijalausuntoja uralilaisiin kansoihin liittyvissä kysymyksissä. Kertomusvuonna seurassa on käynyt yli 350 vierailijaa niin Suomesta kuin ulkomailta.

ALFRED KORDELININ YLEISEN EDISTYS- JA SIVISTYSRAHASTON AVUSTUKSET

Alfred Kordelinin yleinen edistys- ja sivistysrahasto myönsi vuonna 2007 M. A. Castrénin seuralle EU-projektina toteutettavaan kiertonäyttelyjulkaisun *Varieties of Cultural Heritage: The Finno-Ugrians in Europe and Outside* toteuttamiseen 35.000 euroa. Kiertonäyttelyhankkeen kariututtua apurahan käyttötarkoitusta muutettiin samanaiheisen valokuvateoksen tuottamiseen. Teoksen *Volgan mutkasta Siperiaan – From the Volga to Siberia* suomen- ja englanninkieliset laitokset ilmestyivät huhtikuussa. Teoksessa on 208 sivua, koko n. 210 x 250 mm ja kuvia siinä on noin 140 kpl. Kirja on nelivärinen. Kirja ilmestyi Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia-sarjassa.

Volgan mutkasta Siperiaan oli esillä sekä Turun kirjamesseilla 5.–7.10.2012 että Helsingin kirjamesseilla 25.–28.10.2012. Varsinaisten kirjaesittelyjen ohessa oli suomalais-ugrilaisuuteen liittyviä keskustelutilaisuuksia ja elokuvaesityksiä.

Sukukansaohjelman uudistusprosessin myötä seura haki kertomusvuonna aktiivisesti avustuksia rahastoilta ja säätiöiltä. Alfred Kordelinin yleinen edistys- ja sivistysrahasto myönsi kertomusvuonna 6.000 euron apurahan Venäjän suomalais-ugrilaisien kansojen ja kielten tukemiseen. Apurahalla tuettiin karjalaisen Vepsän kulttuuriseuran tv-elokuvaa vepsäläisestä rakennusperinteestä, marilaisen Sernurin kylämuseon näyttelysalihanketta, Komissa toimivan Venäjän Federaation suomalais-ugrilaisen kulttuurikeskuksen valokuva–medianäyttelyä, udmurttilaisten Kuzebei

Gerdin koulun Mediakeskus Umorton toimintaa ja Šundy-nuorisojärjestön draamaelokuvaa ”Puzkar” (Pesä) sekä yksityisyrittäjä Jelena Fedotovan turkiskäsityöpajaa ja siihen liittyvää seminaaria Hanti-Mansiassa. Viimeksi mainittua tuettiin myös sukukansaohjelmasta.

TALOUS

Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saatu toiminta-avustus oli 136.800 euroa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi seuralle 60.500 euroa sukukansaohjelmasta haettaviksi avustuksiksi. Seuran kautta hallinnoidut erityisprojektit olivat tästä summasta 42.800 euroa.

Ekla-säätiö myönsi 1.500 euroa käytettäväksi Sernurin kylämuseon näyttelysalihankkeeseen.

Ari Koposen kuolinpesä lahjoitti seuralle 1.780 euroa käytettäväksi kummikoulutoimintaan Marissa.

Jäsenmaksujen tuotto oli 2.958 euroa ja kummimaksujen 1.023 euroa.

Seuran taloudellinen tilanne oli tyydyttävä ja toiminnan menot pysyivät talousarvion puitteissa ottaen huomioon toiminta-avustukseen kohdistuneet leikkauspaineet. Säästöihin pyrittiin erityisesti tiedotus-, postitus- ja toimistokuluissa. Tarkemmat tiedot selviävät tuloslaskelmasta ja taseesta. Verohallitus on nimennyt seuran vuosiksi 2008–2012 sellaiseksi yhdistykseksi, jolle tehdyn vähintään 850 euron ja enintään 25.000 euron suuruisen rahalahjoituksen lahjoittava yhteisö saa vähentää tulostaan verotuksessa.

M. A. Castrénin seuran koordinoimat hankkeet 45.297 euroa

Kirjat ja verkkojulkaisut kansallisilla kielillä 14.800 euroa

Litova -naisjärjestö, Mordva: kirja "Tirin kel" (Äidinkieli)

Marij žurnal -lehti, Mari: kirja "Avai, kunam kugu lijam?" (Äiti, milloin minä kasvan aikuiseksi?)

Marij El-lehti, Mari: lastenkirja "Ereak ontšolno lij" (Aina eteenpäin)

Marin kirjailijaliitto, Mari: kirja "Peledalt mlanden" (Kukoista kotiseutuni)

Toktarsolin peruskoulu, Mari: kirja "Šyrgyžeš tynja mylam" (Maailma hymyilee minulle)

Ust-Kulomin kyläkirjasto, Komi: runokirja ja dvd "Istok sodružestva – rodnoj jazyk" (Yhteistyön lähde on äidinkieli)

Kuzebei Gerdin kansallinen koulu, Udmurtia: udmurtin kielen Internet-apuneuvo "Šudysja dyšhetskiskom" (Opimme leikkimään)

Udmurtian valtioniopisto, Udmurtia: Internet-oppimateriaali "Geografija pitši nylplosly entsiklopedija" (Maantiede udmurtin kielellä)

Lehtituki 5.500 euroa

Jamde lij -nuorisolehti, Mari: lehden väripainatus

Marij El -lehti, Mari: tukitilaukset kouluihin, muihin oppilaitoksiin ja kirjastoihin

Marij žurnal -lehti, Mari: tukitilaukset kouluihin, kirjastoihin ja kulttuurikeskuksiin

Komi mu -lehti, Komi: tukitilaukset kouluihin

Ošmes-lehti, Baškortostan: tukitilaukset kouluihin ja kirjastoihin

Muut hankkeet 24.997 euroa

Yksityisyrittäjä Jelena Fedotova, Hanti-Mansia: turkiskäsityöpaja ja seminaari

Ersäläinen naisten liitto Litova, Mordva: muinaislaulufestivaali

Komin kirjoittajakurssi

M. A. Castrénin seuran musiikkipalkinto

Pankkikulut

M. A. Castrénin seuran delegoimat hankkeet 15.203 euroa

Etnia ry: Etnia-filmifestivaalit Turussa

Patrik Ikäläinen ja työryhmä: LEMPO – kansanmusiikin ja -tanssin juhla Kouvolassa

Sukukansojen Ystävät ry: Finno-Ugric Design Day -tapahtuma Helsingissä

Suomi–Venäjä-Seura: karjalaisen Nukketeatteri Sisiliskon esityskiertue Suomessa

Suomi–Venäjä-Seura: udmurttilaisen Silent Woo Goore -yhtyeen konserttikiertue Suomessa

RUSKAensemble ry: osallistuminen suomalais-ugrilaisille teatterifestivaaleille Mordvassa

OKM:stä suoraan haetut avustukset 126.000 euroa

CIMOn stipendiaattiohjelma: pitkä- ja lyhytkestoiset stipendit jatko-opiskelijoille ja tutkijoille

UKANin suomen kielen ja kulttuurin kesäkurssi Joškar-Olassa

Suomi-Venäjä-Seura: Suomalais-ugrilaisien kansalaisjärjestöjen koulutushanke

Suomi-Venäjä-Seura: Konsultaatiokomitean Suomen-jäsenmaksu